

Kina w Poznaniu - historia i statystyka

www.poznan.pl

POZnań*

* Miasto know-how

Spis treści

Słowo wstępne

Poznańska kinematografia w ujęciu historycznym

Poznańska kinematografia w ujęciu statystycznym

Podsumowanie

Źródła

Tabele

Słowo wstępne

Niniejsze opracowanie poświęcone jest historii kinematografii w Poznaniu. Praca podzielona jest na dwie główne części – *Poznańska kinematografia w ujęciu historycznym* oraz *Poznańska kinematografia w ujęciu statystycznym*. W pierwszej części omówiono początki oraz kolejne etapy rozwoju poznańskiej bazy kinowej. Na podstawie opracowania prof. prof. Małgorzaty i Marka Hendrykowskich *Film w Poznaniu 1896–1945*, artykułu prof. Małgorzaty Hendrykowskiej *Tradycja i współczesność filmu w Poznaniu*, zamieszczonego w *Wielkiej Księdze Miasta Poznania*, a także informacji zawartych na stronach internetowych poznańskich kin przedstawiono historię najważniejszych poznańskich kin historycznych i współczesnych oraz aktualne dane o działających obiektach. Druga część opracowania poświęcona jest analizie danych statystycznych dotyczących poznańskich kin. Dane odnoszące się do początkowej fazy rozwoju kinematografii w Poznaniu pochodzą z przywołanego powyżej opracowania prof. prof. Małgorzaty i Marka Hendrykowskich. Dane obejmujące lata 1931–2010 zaczerpnięto z roczników i biuletynów statystycznych Poznania i województwa wielkopolskiego przygotowanych przez Główny Urząd Statystyczny oraz z prowadzonego przezeń Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl/gus>).

Uzupełnieniem pierwszej części opracowania jest tabela zestawiająca informacje o wybranych kinach. Uzupełnienie części drugiej stanowią tabele zawierające zgromadzone dane statystyczne.

Poznańska kinematografia w ujęciu historycznym

Pierwszy pokaz obrazów kinematograficznych w Poznaniu odbył się 23 listopada 1896 r. Do stolicy Wielkopolski „żywe fotografie” przywiózł nieznany z nazwiska, prawdopodobnie niemiecki „wędrowny fotografista”. Zaprezentowano je w cukierni Michała Michalskiego przy ul. Bismarcka 8/9 (dziś ul. Kantaka). Ozdobą pokazu była „Wizyta cara w Paryżu”, którą pokazywano w Poznaniu w niecały miesiąc po autentycznej wizycie Mikołaja II w stolicy Francji. Pierwsze pokazy „żywych fotografii” cieszyły się dużą popularnością. Pokazywano je w cukierni bez przerwy przez dwa tygodnie.

Pokazy kinematograficzne Michalski powtórzył w lutym 1897 r. Zaprezentował wówczas całą serię obrazów braci Lumière, m.in. filmy „Kąpiący się w morzu” i „Nareszcie sami”. Do końca XIX w. pokazy kinematografu zorganizowano kilkanaście razy w kawiarniach i hotelach. Najciekawszą prezentację zaaranżowano 14 listopada 1898 r. w „Teatrze Apollo”. Pokazano wówczas zdjęcia z uroczystości koronacyjnych królowej holenderskiej Wilhelminy oraz obrazy Starego Rynku w Poznaniu. Były to pierwsze filmowe zdjęcia dokumentalne wykonane w Poznaniu.

Od pierwszych miesięcy XX w. najnowszy światowy repertuar kinematograficzny mieszkańcy Poznania mogli oglądać dzięki regularnym wizytom cyrków objazdowych i teatrów żywych fotografii. Prezentowały one m.in. „Podróż na Księżyc” i „Sinobrodego”. Wiosną 1903 r. sukcesy w Poznaniu święcił „Teatr Żywych Fotografii” Hermana Liebinga z Drezna. W miesiącach letnich „momentalne fotografie” pokazywało również kilka wędrownych trup cyrkowych. Jesienią 1903 r. pokazy kinematografu przeniosły się do sal widowiskowych Lamberta i „Teatru Apollo”, a w grudniu Leon Mettler, właściciel restauracji i ogródka rozrywkowego „Park na Promenadach”, uruchomił pierwszy stały kinematograf. „Park Promenadowy” (położony przy końcu dzisiejszej ul. Noskowskiego) pokazywał mieszkańcom obrazy ze wszystkich stron świata. Jego repertuar nie odbiegał w niczym od programów, które w tym czasie oglądali widzowie Paryża, Berlina czy Londynu. Drugi poznański teatr kinematograficzny o nazwie „Pałacowy” otwarto w pierwszych dniach stycznia 1907 r. przy pl. Wilhemowskim 8 (dziś pl. Wolności). Nowy kinematograf sąsiadował

z restauracją, która zapewniała mu stałą publiczność. Dzierżawcami, a następnie właścicielami „Pałacowego” byli Franciszek Dymarski i Herman Mittelstaedt. Trzeci poznański teatr kinematograficzny otwarto kilka dni po „Pałacowym”, tj. 12 stycznia 1907 r. „Residenz” („Kinoteatr Rezydencyjny”) powstał w centrum miasta przy ul. Berlińskiej 20 (dziś ul. 27 Grudnia). Pierwszymi właścicielami kina byli Potenberg i Marx. W kwietniu 1908 r. kinoteatr przejęli Polacy.

Repertuar poznańskich kinoteatrów w 1907 r. opierał się niemal wyłącznie na filmach francuskich (m.in. „Marzenia palacza opium”, „Podróż automobilem Paryż – Monte Carlo”).

Na początku 1908 r. przy ul. Wrocławskiej powstały dwa nowe, niewielkie kinoteatry. Pierwszy z nich, nieznany z nazwy, zakończył funkcjonowanie już po kilkunastu tygodniach. Drugi – „Royal Bioscope” – założony w dawnym domu towarowym przy ul. Wrocławskiej 4 prezentował głównie widoki z różnych stron świata. Oba kinoteatry nie prosperowały najlepiej, były o co najmniej dwa sezony spóźnione m.in. z dźwiękiem. Po kilku miesiącach działalności zostały przeniesione do obszerniejszych siedzib – „Royal Bioscope” na pl. Świętokrzyski (dziś pl. Wiosny Ludów), a drugi – jako „Tonbild” – na ul. Berlińską 14 (róg dzisiejszych ulic 27 Grudnia i Mielżyńskiego). Nowy właściciel „Royal Bioscope” – Wincenty Rżaniak – po kilkunastu tygodniach zrezygnował z prowadzenia kinematografu. „Tonbild” stał się własnością spółki kupieckiej: Louisa Guttmana, Salomona Sommerfelda, Josafa Bythinera i Moritza Gründschilda. Wkrótce czterej właściciele kamienicy i placu przy Berlińskiej wybudowali na zapleczu posesji osobny budynek kinematografu. Pokazy w nowo otwartym kinematografie „Tonbild” rozpoczęły się w grudniu 1909 r.

Pod koniec 1908 r. powstały w Poznaniu jeszcze dwa kina. Pierwsze – „Grand-Kinematograf” – otwarto przy ul. Szerokiej 6 (wkrótce przeniesiono je na ul. Szeroką 21 – dziś ul. Wielka). Początkowo jego właścicielami byli Hieronim Bontke i Herman Liszke, a od 1913 r. samodzielnie Herman Liszke. Drugie kino – „Teatr Apollo” – otwarte zostało na tyłach posesji Stanisława i Karola Krysiewiczów przy ul. Święty Marcin 65, na parterze budynku mieszkalnego. Dzierżawcami i właścicielami kina byli kolejno: Feliks Heinrich, Hieronim Bontke, Franciszek Dymarski.

Równolegle do działalności pierwszych kinematografów przy ul. Berlińskiej 20 funkcjonowała „Cesarska Panorama”, mająca XIX-wieczną tradycję. Pokazywano w niej statyczne, powiększone fotografie – najczęściej widoki z różnych stron świata lub ryciny historyczne i religijne.

W 1909 r. w Poznaniu założono trzy kolejne kinematografy. Na początku lutego zainaugurował swą działalność „Teatr Światowy” („Welttheater”) przy ul. Święty Marcin 43,

a wkrótce rozpoczęły działalność dwa mniejsze kina – „Urania” oraz „Unia”, odpowiednio przy ul. Święty Marcin 18 i 13. Ponieważ większość produkcji filmowych do 1910 r. nie miała napisów objaśniających, w zakładanych kinoteatrach funkcjonowała instytucja „objaśniacza”, komentującego przed ekranem oglądane przez widzów wydarzenia.

W 1909 r. funkcjonowanie zakończyły „Cesarskie Panoramy”, a w 1910 r. „Park Promenadowy” Mettlera. W grudniu 1911 r. kinoteatr „Pałacowy” przeniósł swoją siedzibę o dwa domy dalej, do liczącego 700 miejsc, wybudowanego przez Franciszka Dymarskiego lokalu przy pl. Wilhemowskim 6. Kinoteatr „Pałacowy” pozostał w tym miejscu do 1927 r., a po wyburzeniu ustąpił miejsca kinu „Słońce”.

Repertuar filmowy w Poznaniu w latach 1910–1913 nie odbiegał zasadniczo od programów, które oglądali w tym czasie mieszkańcy stolic europejskich. Pokazywano włoskiego „Cyda”, duńskie „Białe niewolnice” i francuskich „Nędzników”.

Tuż przed wybuchem pierwszej wojny światowej w Poznaniu funkcjonowało dziewięć stałych kinematografów, a w pierwszych miesiącach po zakończeniu wojny siedem – „Pałacowy” „Rezydencyjny”, „Tonbild”, „Grand Kinematograf”, „Teatr Apollo”, „Urania” i „Unia”. Z wyjątkiem „Teatru Światowego” przy ul. Święty Marcin 43 z mniejszymi lub większymi trudnościami przetrwały one czas wojny. Najwyższy standard nadal posiadał kinoteatr „Pałacowy” przy pl. Wilhemowskim 6. W pierwszych powojennych latach kina dość często zmieniały nazwy i właścicieli. Pojawiały się punkty kinematograficzne, które po kilku miesiącach w nieprzystosowanych do tego celu stróżówkach lub parterowych mieszkaniach zaprzestawały działalności. Sytuacja ustabilizowała się w 1922 r. Na początku tego roku działało w Poznaniu dziesięć kin: przeznaczone dla 800 widzów „Apollo” przy ul. Piekary 16/17, kinoteatr „Pałacowy” przy pl. Wolności 6 dla 700 widzów, „Colosseum” z 430 miejscami przy ul. Św. Marcin 65, „Renaissance” przy ul. Kantaka 8/9 dla 350 widzów, cztery mniejsze kina ze 180 miejscami – „Szeherezada” (od 1925 r. „Rozmaitości”, od 1926 r. „Muza”) przy Al. Marcinkowskiego 28, „Odeon” (dawniejszy „Tonbild”) przy ul. 27 Grudnia 14, „Edison” (dawniejszy „Rezydencyjny”, a następnie „Warta”) przy ul. 27 Grudnia 20 i „Corso” (dawniejszy „Grand Kinematograf”, a potem „Gong”) przy ul. Wielkiej 21, a także usytuowane przy ul. Św. Marcin – „Urania” (170 miejsc) oraz „Unia” (110 miejsc).

W latach 1923–1925 na skutek inflacji i ogólnej recesji gospodarczej kina w Poznaniu, tak jak i w całej Polsce, znajdowały się w dramatycznej sytuacji ekonomicznej. Władze państwowe nie udzielały im żadnej pomocy, a magistraty miejskie obciążały nadmiernymi podatkami. W Poznaniu podatek ten wynosił 75% ceny każdego biletu. Zobligowani do jego zapłaty właściciele poznańskich kin, nie mogąc porozumieć się z magistratem, wzniesili

w maju 1926 r. kilkunastodniowe strajki. Spór udało się zażegnać kompromisowo – postanowiono każdorazowo kierować się rzeczywistą sytuacją finansową kin przy ustalaniu wysokości świadczeń na rzecz miasta.

W drugiej połowie lat 20. XX w. wybudowano w Poznaniu dwa największe kina. Pierwsze z nich – „Metropolis”, ulokowane przy wschodniej ścianie kina „Apollo”, otwarte w październiku 1927 r., przyjęło nazwę od premierowego filmu. Kino liczyło 900 miejsc, a jego właścicielem był właściciel „Apolla” – Jan Łuczak. Drugie z nich – „Słońce” – zostało wybudowane przez Stefana Kałamajskiego w miejscu dawnego kina „Pałacowego”. Otwarte 20 grudnia 1927 r. „Słońce” stało się jednym z najsłynniejszych kin w Polsce, a na jego legendę złożyły się nie tylko wysoka jakość i rozmach, z jakim zostało zbudowane, ale także wysoki poziom repertuaru i luksusowe warunki projekcji (klimatyzacja latem i ogrzewanie wentylacyjne zimą). Kino miało 2,5 tys. m² powierzchni i przeznaczone było dla 1,6 tys. widzów. Znakomite rozwiązanie architektoniczne zapewniało doskonałą widoczność z każdego miejsca, a projekcjom towarzyszyła licząca 17 osób orkiestra. Ponieważ cały obiekt oświetlało blisko 4 tys. żarówek, kino zostało wyposażone we własną elektrownię. Budowa kina kosztowała około miliona złotych.

Najlepszym okresem dla poznańskich kin były lata poprzedzające Powszechną Wystawę Krajową i okres jej funkcjonowania w 1929 r. W grudniu 1928 r. otwarto przewidziane dla 250 widzów kino „Kapitol” przy pl. Świętokrzyskim (dziś ul. Półwiejska 2), a w 1929 r. – kina „Wilson” przy ul. Małeckiego 11, „Stylowe” (późniejsze „Bałtyk”) przy ul. Marszałka Focha 4 (dziś ul. Głogowska) oraz „Bajka” przy ul. Marszałka Focha 23. Nowo powstałe kina mieściły się w bezpośrednim sąsiedztwie wystawy, a największym i najbardziej reprezentacyjnym było liczące tysiąc miejsc „Stylowe”, którego właścicielem był Władysław Mańczak, a dyrektorem artystycznym – Czesław Dembiński. W 1929 r. otwarto także kino „Polonia” przy ul. Marszałka Focha 177. Liczące 400 miejsc kino, którego właścicielami byli Stanisław Szeliga i Wacław Sobecki, powstało głównie z myślą o mieszkańcach Górczyna.

W lutym 1930 r. pokazano w Poznaniu pierwszy film dźwiękowy. Wykorzystując amerykańską aparaturę systemu „Western Electric”, w kinie „Apollo” wyświetlono „Upadłego anioła” z Nancy Carroll i Gary Cooperem. Drugim kinem, w którym już w marcu 1930 r. zainstalowano aparaturę dźwiękową, było „Stylowe”. Zaprezentowano w nim amerykański film Kinga Vidora „Ja chcę na płótno” (po roku kino powróciło do filmów niemych). Kolejnym kinem dysponującym dźwiękiem było uruchomione w kwietniu 1930 r. łazarskie kino „Harfa” (dawniejsza „Bajka”), a premierowym filmem dźwiękowym w nim wyświetlonym – „Skrzydłata flota”. Właściciele pozostałych kin nie byli przygotowani do zakupu kosztownych

aparatur dźwiękowych, a duże śródmiejskie kina, np. „Metropolis” i „Colosseum”, wznawiały w tym czasie nieme szlagiery z udziałem m.in. Charliego Chaplina. Ze względów ekonomicznych wprowadzanie dźwięku do poznańskich kin przeciągnęło się aż do końca 1935 r. Kina, dla których wprowadzenie aparatury dźwiękowej było zbyt kosztowne (m.in. „Orzeł”), zakończyły działalność.

W 1931 r. w robotniczej dzielnicy Wilda otwarto kino „Tęcza-Wilda”, które działało nieprzerwanie do 1939 r. Na początku 1932 r. wiele kin zmieniło swoje nazwy – „Casino” (Al. Marcinkowskiego 28) na „Roxy”, „Edison” (ul. 27 Grudnia 20) na „Sfinks”, „Stylowe” (ul. Marszałka Focha 4) na „Uśmiech”, „Harfa” (ul. Marszałka Focha 4) na „Muza”, „Urania” (ul. Św. Marcin 18) na „Orzeł”. W tym samym roku właściciele kinoteatrów w Poznaniu zorganizowali spotkanie poświęcone podatkom widowiskowym. Zobowiązani do płacenia aż ośmiu rodzajów różnego typu podatków i świadczeń (podatek widowiskowy w Polsce wynosił wówczas 60%), domagali się obniżenia podatku widowiskowego na 20% dla kin dużych i na 10% dla kina małych. W rezultacie w maju 1932 r. Rada Miejska, uwzględniając ciężkie położenie kin, obniżyła podatek widowiskowy do 25%.

Ze względu na kryzys ekonomiczny, którego skutki były odczuwalne w Polsce przede wszystkim w latach 1930–1933, na dłuższy czas w latach 30. zamknięto w Poznaniu kina „Casino” i „Harfa”, a poważne kłopoty nie ominęły kin „Kapitol”, „Renaissance”, „Stylowe” i „Orzeł”. Pozostałe kina ograniczyły ilość seansów oraz obniżyły ceny biletów. Ponadto, w marcu i kwietniu 1932 r. miały miejsce dwa duże pożary w kinach „Corso” i „Stylowym”. Choć według oficjalnych danych w 1932 r. czynnych było w Poznaniu 16 kin stałych, w praktyce nieprzerwanie działało ich jedynie 13.

W styczniu 1933 r. otwarto w Poznaniu dźwiękowe kino „Oaza”, znane dawniej pn. „Kapitol” (ul. Półwiejska 2). Od grudnia 1933 r. w dawnej siedzibie kinoteatru „Stylowe” funkcjonowało kino „Oświatowe”, działające z inicjatywy i pod opieką Towarzystwa Czytelni Ludowych. Repertuar kina był zróżnicowany, obejmował zarówno filmy popularnonaukowe, jak i rozrywkowe.

Poprawa sytuacji ekonomicznej w Polsce przyniosła widoczne efekty we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i kulturalnego. Na początku 1935 r. rozpoczęto prace remontowe i modernizacyjne w większości poznańskich kin. Wyremontowano wnętrze kina „Metropolis”, a w gruntownie przebudowanej sali „Colosseum” (od 1934 r. „Europa”) przy ul. Św. Marcin 65 otwarto nowe kino „Świt”. W 1935 r. otwarto także kina „Alkazar” (w siedzibie dawnego „Kapitolu” i „Oazy”), „Gong” (dawniejsze „Odeon” i „Moje”) oraz „Gwiazda” (dawniejsze „Casino”). W tym samym roku zlikwidowany został „Orzeł”, a po kilku

miesiącach działalności, w 1936 r., „Alkazar”. W 1936 r. do użytku Towarzystwa Czytelni Ludowych (TCL) oddano pierwszy aparat do objazdowych projekcji. W tym samym roku poznańscy widzowie zetknęli się po raz pierwszy z obrazem trójwymiarowym.

Czas przed wybuchem drugiej wojny światowej przyniósł istotne zmiany w bazie kinowej Poznania. Na początku 1938 r. zamknięto jedno z najstarszych poznańskich kin – „Renaissance” przy ul. Kantaka 8/9. Jednocześnie w tym samym roku otwarto nowe kina: „Adrię” (dziś „Rialto”) przy ul. Dąbrowskiego 38 i „Nowe” w dawnym lokalu Teatru Nowego przy ul. Dąbrowskiego 5. Ponadto w maju 1939 r. przy ul. Marszałka Piłsudskiego 7 powstało liczące 250 miejsc kino „Olza”. Przed wojną w Poznaniu czynnych było 15 kin o łącznej liczbie ponad 8,6 tys. miejsc. Były to „Adria”, „Apollo”, „Corso”, „Gloria”, „Gwiazda”, „Metropolis”, „Nowe”, „Oświatowe” TCL, „Słońce”, „Sfinks”, „Świt”, „Tęcza-Łazarz”, „Tęcza-Wilda” oraz „Wilsona”.

W repertuarze lat 1938–1939 znajdowało się bardzo dużo filmów wojennych, przede wszystkim szpiegowskich, m.in. „Szyfr 77”, „Szefer wywiadu”, „39 kroków”. W czerwcu 1939 r. w kilku poznańskich kinach wyświetlano francuski obraz z czasów pierwszej wojny światowej – „Bitwa nad Marną”, a w kinie „Metropolis” nowy film – „Francja czuwa”. Przez trzy tygodnie sierpnia 1939 r. kino „Słońce” prezentowało amerykański dramat sensacyjny „Zeznanie szpiega”. Film, który obejrzało w ciągu miesiąca ponad 60 tys. poznaniaków oraz bezpłatnie 4,5 tys. żołnierzy, mobilizował postawy patriotyczne w obliczu zagrożenia ze strony Hitlera.

W pierwszych dniach września 1939 r. życie w Poznaniu toczyło się pozornie normalnie. Do trzeciego dnia miesiąca czynne były kina prezentujące zaplanowany wcześniej, głównie rozrywkowy, repertuar. Wymownej zmiany dokonało tylko małe dzielnicowe kino „Tęcza-Łazarz”, które 2 września 1939 r. rozpoczęło pokazy filmu „Francja czuwa”.

Lata okupacji pozbawiły Polaków najprostszych form rozrywki. W Poznaniu życie artystyczne podporządkowano okupantowi. Kino „Słońce” przemianowano na „Deutsches Lichtspiele”, „Apollo” na „Apollo-Filmtheater”, „Świt” na Zentral Lichtspiele, „Nowe” na „Saar Lichtspiele” (później „Burghtheater”), „Wilsona” na „Park-Lichtspiele”, „Adrię” na „Burg Lichtspiele”, a „Sfinksa” na „Filmtheater” (później „Wochenschau Theater Stern”). Dwa największe kina „Słońce” i „Apollo” dostępne były wyłącznie dla Niemców. W pozostałych bilety sprzedawano Polakom wyłącznie 15 minut przed rozpoczęciem seansu. Ponadto, w kinach wyświetlano filmy krótkometrażowe i fabularne, w których przedstawiano motyw rzekomych cierpień niemieckich grup mniejszościowych w Polsce.

Działania wojenne w Poznaniu zakończyły się zdobyciem Cytadeli 23 lutego 1945 r. Powstałe na skutek wojny straty okazały się ogromne. Architektura miasta została zniszczona

w 55%. Całkowitemu zniszczeniu uległy kina „Słońce”, „Metropolis” oraz „Tęcza-Łazarz”. Niektóre kina zostały tak poważnie zdewastowane, iż nigdy nie powróciły do swej pierwotnej funkcji.

Pierwszy po wojnie film wyświetlono w Poznaniu 18 marca 1945 r. W świetlicy Drukarni św. Wojciecha zaprezentowano wówczas amerykański film przygodowy „Trzej muszkieterowie”. Oficjalne życie filmowe zainaugurowano 21 marca 1945 r. otwarciem pierwszego po wojnie poznańskiego kina, któremu nadano nazwę „Jedność” (dzisiejsze „Rialto”). Podczas pierwszego seansu zaprezentowano radziecki film fabularny „Świniarka i pastuch”. Na początku lipca 1945 r. w Poznaniu działało już pięć kin stałych, dysponujących łącznie ponad 2,5 tys. miejsc. Były to: „Jedność”, „Polonia”, „Warta”, „Wolność” (dzisiejsza „Muza”) i największe z nich, przeznaczone dla tysiąca widzów – „Apollo”. Wkrótce otwarto kolejne duże i reprezentacyjne kino – „Bałtyk”. Repertuar kinowy powojennych dni miał charakter najczęściej przypadkowy, pokazywano filmy radzieckie i te, które udało się ocalić z wojennej pożogi.

Rozpoczął się proces odbudowy życia filmowego w mieście. Kres nowym pomysłom i spontanicznym działaniom na rzecz odbudowy życia kulturalnego położyły jednak w 1949 r. zjazdy pisarzy w Szczecinie i filmowców w Wiśle. Instytucje kulturalne zostały włączone wówczas w „aktywny nurt współzawodnictwa pracy”. Kina współzawodniczyły ze sobą w ilości sprzedawanych biletów i zorganizowanych seansów, a programy filmowe zdominowane zostały filmami radzieckimi. W latach 1950–1953 z repertuarów kin zniknęły seanse awangardowe, a w prasie coraz rzadziej pojawiały się recenzje.

Zwiastuny ożywienia życia filmowego w powojennym Poznaniu pojawiły się w latach 1954–1955. Otwarto wówczas kilka nowych kin świetlicowych, a także kina „Miniaturka” i letnie „Grunwald”. Zorganizowano również pierwszy Festiwal Filmów Chińskich, Festiwal Filmów Węgierskich oraz pierwszy retrospektywny przegląd kina światowego pt. „Historia kinematografii”.

Przełomowy 1956 r. rozpoczął etap wprowadzenia zmian we wszystkich dziedzinach kultury. Przygotowywano reorganizację kinematografii oraz nowy program inwestycyjny dotyczący budowy i modernizacji kin, opracowywano podstawy upowszechniania kultury filmowej. Ożywienie kulturalne w Poznaniu zaowocowało uruchomieniem sezonowych kin letnich i modernizacją już istniejących obiektów. W 1956 r. „Rialto” przebudowano na kino panoramiczne, a rok później uruchomiono „Olimpię” przy ul. Grunwaldzkiej oraz „Czternastkę” na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich. W 1959 r. otwarto w Poznaniu pierwsze kino o charakterze studyjnym – „Wartę”, a w 1960 r. – kina „Gong”

i zmodernizowaną „Skalę”. W 1962 r. zakończono budowę dużego, nowoczesnego kina „Wilda”. Do repertuaru kinowego wprowadzono aktualne filmy światowe, zmieniono charakter filmowych pokazów. Dużą popularnością cieszyły się „Jazz i film” oraz festiwal etiud studenckich, w ramach którego w kinie „Kosmos” pokazywano m.in. filmy Polańskiego, Wajdy, Morgensterna. W kinach organizowano ponadto mnóstwo przeglądów, konkursów, wystaw. Ważną funkcję pełniły także kluby filmowe i kina studyjne. Na początku lat 60. życie klubowe w Poznaniu koncentrowało się przede wszystkim w kinie „Gwiazda”, siedzibie Dyskusyjnego Klubu Filmowego „Kamera”, oraz w kinie „Kosmos”, w którym odbywały się spotkania i projekcje studenckiego klubu „Kiciuś” (od 1969 r. „Fantom”). Dużym uznaniem cieszyło się ponadto Kino Dobrych Filmów, które po kilku zmianach siedziby ostatecznie ulokowało się w kinie „Muza”.

Zmniejszająca się frekwencja w kinach, obserwowany kryzys tej instytucji oraz konkurencja innych form rozrywki masowej wywołały ożywioną dyskusję wokół repertuaru filmowego. Widzowie poszukujący ambitniejszego repertuaru mieli możliwość oglądania klasyki archiwalnej z FilMOTEKI Polskiej oraz filmów z tzw. puli studyjnej dzięki Dyskusyjnym Klubom Filmowym. W latach 70. największą popularnością cieszyły się kluby: „Fantom”, „Kamera”, „Kinematograf 75”. Organizowały one liczne imprezy, m.in. monograficzny przegląd Konfrontacje Młodego Kina Polskiego i Festiwal Kiczu Filmowego.

Rok 1972 był w Wielkopolsce Rokiem Filmów. Jego obchody miały przyczynić się do aktywizacji życia filmowego, popularyzacji filmu oraz rozbudowy zaplecza filmowego. W maju w jego ramach przeprowadzono w Poznaniu Ogólnopolskie Seminarium Filmowe „Film skandynawski – tradycje i teraźniejszość”, a w grudniu – Ogólnopolskie Seminarium Filmowe „Kino otwartych struktur”. Podczas Roku Filmu podjęto decyzję o uruchomieniu w Poznaniu ośrodka produkcji filmów animowanych i powołano Ośrodek Kultury Filmowej.

Pojawiły się nowe oznaki zainteresowania filmem. Zmieniająca się sytuacja w szkolnictwie średnim i wyższym sprawiła, że do programów nauczania zaczęto wprowadzać w coraz szerszym zakresie elementy wiedzy o filmie. Historia i teoria filmu weszły na stałe do programu zajęć uniwersyteckich prowadzonych na filologii polskiej i kulturoznawstwie.

Na początku lat 80. i 90. obok tradycyjnie już popularnych w Poznaniu klubów filmowych „Kamera” i „Kinematograf” pojawiły się kluby nowe, głównie młodzieżowe. Szczególną aktywnością oraz ambitnym programem wyróżniała się „Dziesiątka”, skupiająca młodzież z X Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu.

Przemiany polityczne i gospodarcze mające miejsce na początku lat 90. wpłynęły na publiczność kinową. Duża część widzów zamieniła kino na kasety video, dzięki którym miała

łatwy dostęp do najnowszej produkcji filmowej. Liczba poznańskich kin zmniejszyła się o ponad połowę. Z mapy miasta definitywnie zniknęły m.in. kina „Gong”, „Miniatuurka”, „Osiedle”. Jednocześnie w 1998 r. przy ul. Królowej Jadwigi 51 otwarto w Poznaniu pierwszy multiplex – Multikino (dziś od numeru nieruchomości Multikino 51), liczące 8 sal projekcyjnych i 2,3 tys. miejsc, a trzy lata później, w lipcu 2001 r., przy ul. Bolesława Krzywoustego 72 rozpoczęło działalność największe w Poznaniu kino – Kinopolis Poznań, dysponujące łącznie 18 salami i 6,5 tys. miejsc (przejęte w 2007 r. przez Cinema City International BV).

Kolejne lata przyniosły dalsze zmiany w bazie kinowej Poznania. W 2002 r. zamknięto historyczne kino „Bałtyk”, otwarte w 1929 r. pn. „Stylowe”, a w 2003 r. kino „Gwiazda”, otwarte w 1922 r. pn. „Szeherezada”. W 2004 r. funkcjonowanie zakończyło kino „Olimpia”, a w 2005 r. – „Wilda”. Lukę po zamykanych kinach zaczęły wypełniać nowo powstające multiplexy. W 2005 r. w Centrum Handlowym Poznań Plaza (ul. Drużbickiego 2) otwarto mające 9 sal i ponad 2 tys. miejsc Cinema City Poznań Plaza oraz wielkoformatowe kino Orange IMAX, dysponujące salami 2D i 3D, liczącymi łącznie blisko 900 miejsc. W 2007 r. w nowej części Starego Browaru (ul. Półwiejska 42) otwarto drugie w Poznaniu Multikino, dysponujące 8 salami i blisko 1,4 tys. miejsc. W 2009 r. w Galerii Malta (ul. abpa Antoniego Baraniaka 8) sieć Multikino otworzyła trzeci multiplex w Poznaniu. Multikino Malta ma 10 sal, w tym 3 niewielkie sale Platinum o podwyższonym standardzie, i dysponuje łącznie blisko 2 tys. miejsc. W tym samym roku zainaugurowało działalność pierwsze w Poznaniu, a drugie w Polsce, kino 5D Extreme (Galeria Green Point; ul. Hetmańska 91). W 2010 r. zakończyło działalność mieszczące się w Domu Tramwajarza przy ul. Słowackiego 19/21 kino „Amarant”, które należało do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. Tymczasowo przerwały działalność także studyjne kina „Malta. Charlie&Marilyn” oraz „Pałacowe”. Kino „Malta”, które musiało opuścić dzierżawioną siedzibę przy ul. Filipińskiej 5, wznowiło działalność w październiku 2011 r. w nowej lokalizacji przy ul. Rybaki 6a. Choć zmiana miejsca przyniosła zmianę nazwy kina z „Charlie&Marilyn” na „Charlie&Monroe”, jego profil pozostał taki sam – licząca dwie kameralne sale „Malta” ma pozostać miejscem spotkań osób, którzy oczekują od kina czegoś więcej niż tylko rozrywki. Funkcjonujące w Centrum Kultury „Zamek” przy ul. Święty Marcin 80/82 kino „Pałacowe”, którego repertuar stanowią przede wszystkim archiwalne i współczesne dokonania kina artystycznego oraz polska i europejska klasyka, zawiesiło działalność ze względu na remont Sali Wielkiej zamku. Jednocześnie w październiku 2010 r. w budynku Film-Artu przy ul. Bułgarskiej 19 otwarto kameralne, dysponujące 50 miejscami, kino „Orbis Pictus”. Kino nie ma statusu kina studyjnego, nastawione jest natomiast na

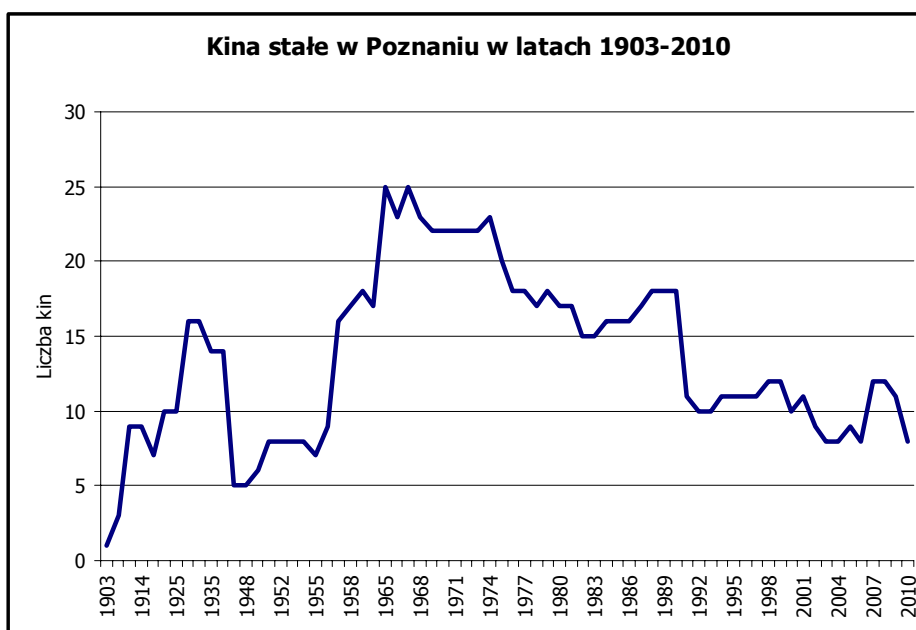
emisję filmów ambitnych z kilku- i kilkunastoletnim stażem. W kwietniu 2011 r. bazę kinową Poznania wzbogaciło ponadto drugie w mieście kino 5D Extreme zlokalizowane w centrum handlowo-biurowym Kupiec Poznański (pl. Wiosny Ludów 2).

Obok nowo powstających multipleksów, z przerwami wynikającymi z konieczności wykonania remontów, w mieście funkcjonowały czynne do dziś kina „Apollo” przy ul. Ratajczaka 18, „Muza” przy ul. Święty Marcin 30 oraz „Rialto” przy ul. Dąbrowskiego 38. Historia „Apolla” sięga przełomu XIX i XX w. Obecnie kino dysponuje dwiema niedawno wyremontowanymi salami projekcyjnymi, liczącymi łącznie 490 miejsc. „Muza” jest najstarszym kinem w Polsce. Otwarto ją w 1908 r. pod nazwą „Theater Apollo”. „Muza” prowadzona jest przez miejską jednostkę kultury – Estradę Poznańską i dysponuje obecnie 160 miejscami. „Rialto” rozpoczęło działalność w 1938 r. jako kino „Adria”. Jego nowo wyremontowana sala liczy 229 miejsc. „Apollo”, „Muza” i „Rialto” należą do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych oraz programu Europa Cinemas, którego celem jest zwiększenie liczby filmów europejskich w repertuarach kin.

Obecnie funkcjonują w Poznaniu następujące kina całoroczne: 5D Extreme w Galerii Green Point, 5D Extreme w Kupcu Poznańskim, „Apollo”, Cinema City Kinopolis Poznań, Cinema City Poznań Plaza, „Malta. Charlie&Monroe”, Multikino 51, Multikino Malta, Multikino Stary Browar, „Muza”, Orange IMAX Poznań Plaza, „Orbis Pictus” i „Rialto”. Latem w mieście działają także kina letnie, takie jak: Kino Letnie Malta Ski, Kino Letnie na trybunach toru regatowego nad Malcią, Kino Letnie w Centrum Handlowym King Cross Marcelin, Kino Letnie w Galerii Pestka oraz Kino na Dziedzińcu Sztuki Starego Browaru.

Poznańska kinematografia w ujęciu statystycznym

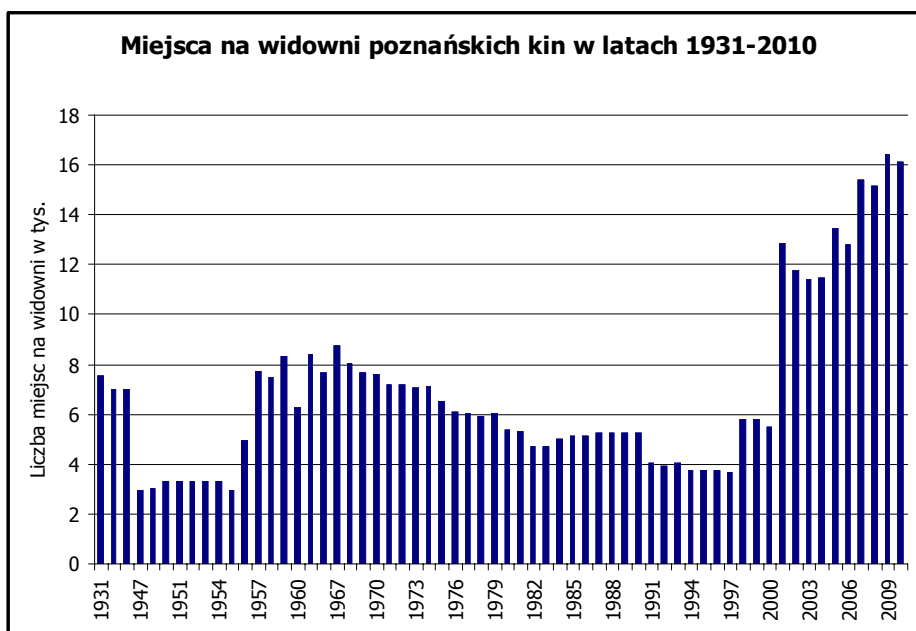
Z danych Głównego Urzędu Statystycznego obejmujących lata 1931–2010¹ (oprócz czasu drugiej wojny światowej) wynika, iż najwięcej kin działało w Poznaniu od połowy lat 60. do połowy lat 70. XX w. Największą liczbę kin, równą 25, odnotowano w latach 1965 i 1967. Pomijając początkowy etap kształtowania się życia kinowego w Poznaniu, kiedy w mieście zakładano pierwsze stałe kinematografy (pierwszy stały kinematograf uruchomiono w 1903 r.), najmniejszą liczbą kin stolica Wielkopolski dysponowała po drugiej wojnie światowej. Działalność prowadziło wówczas jedynie 5–6 kin. Mniej niż 10 kin czynnych było w Poznaniu także w latach 50. XX w. i na początku XXI w., kiedy miejsce zamkniętych w latach 90. kin dzielnicowych zajęły multipleksy.

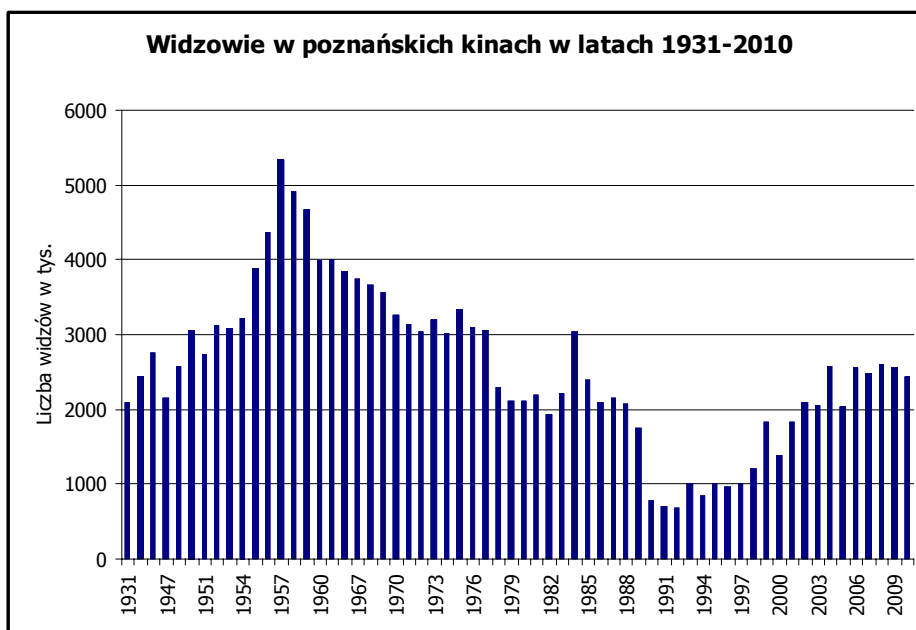
Otwarcie wielosalowych kin sprawiło, że – mimo spadku ogólnej liczby kin – liczba miejsc na widowni od 1998 r., czyli roku powstania pierwszego multipleksu w Poznaniu, wzrosła ponad czterokrotnie (z 3,7 tys. w 1997 r. do 16,4 tys. w 2009 r.). Najmniejszą liczbą

¹ Dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące poznańskich kin obejmują te jednostki, których podmioty prowadzące zarejestrowały działalność gospodarczą w zakresie prowadzenia kin w mieście Poznaniu.

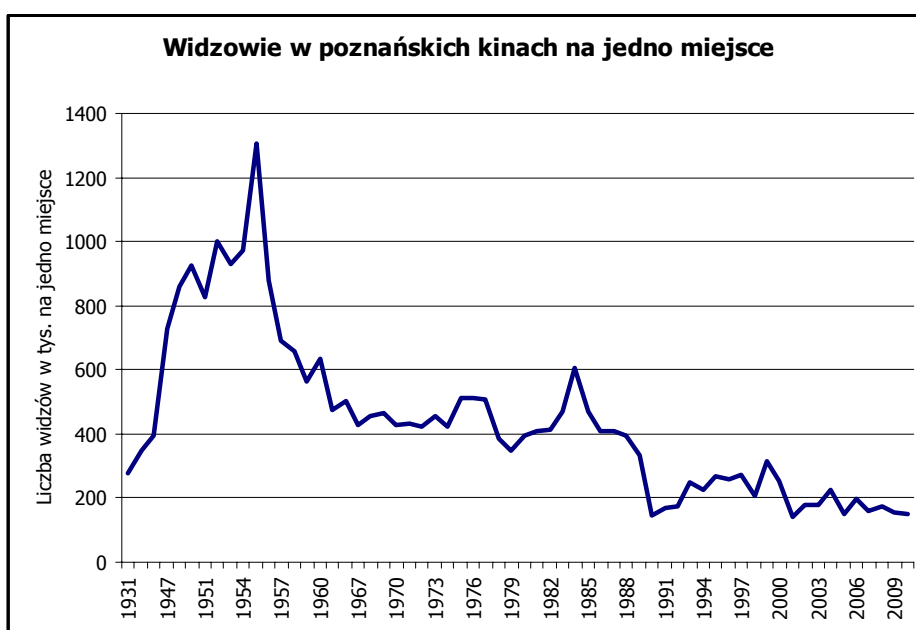
miejs, oprócz początkowego etapu kształtowania się życia kinowego w mieście, poznańskie kina dysponowały – mimo podjętej odbudowy życia filmowego w Poznaniu – w latach powojennych oraz na początku lat 50. XX. W latach 1947–1948 oraz w 1955 r. liczba miejsc na widowni nie przekraczała 3 tys. Stosunkowo małą liczbą miejsc kina w Poznaniu dysponowały także w czasie poprzedzającym otwarcie pierwszego multipleksu, tj. w połowie lat 90. ubiegłego wieku, kiedy liczba ta wynosiła ok. 3,7 tys.

Dwukrotny wzrost liczby kin w drugiej połowie lat 50. XX w. (z 8 obiektów w pierwszej do 18 w drugiej połowie lat 50.), powodowany ożywieniem kulturalnym zapoczątkowanym w przełomowym 1956 r., przyczynił się do bardzo dużego wzrostu liczby widzów w kinach. Zwiększyła się ona z 2,7 mln w 1951 r. do 5,3 mln w 1957 r. Nigdy wcześniej, ani nigdy później poznańskie kina nie cieszyły się tak dużą frekwencją na organizowanych seansach filmowych. Nie uwzględniając pierwszych lat XX w., kiedy poznańska kinematografia dopiero zaczynała się rozwijać, najmniej widzów odwiedzało poznańskie kina na początku lat 90. (ok. 670 tys. w 1991 r. i 1992 r.). Było to wynikiem m.in. upowszechnienia kaset video, dzięki którym duża część dotychczasowych klientów kin mogła oglądać interesujące ją filmy w domu. Od połowy lat 90., choć z wahaniem, liczba widzów zaczęła powoli rosnąć, do ok. 2,6 mln w 2008 r. i 2009 r. Wpłynęła na to zarówno dogodna dla widzów lokalizacja multipleksów w centach handlowych, jak i ich zróżnicowana oferta programowa.

Z zebranych danych Głównego Urzędu Statystycznego obejmujących lata 1931–2010 wynika, iż najwięcej widzów na jedno miejsce w poznańskich kinach przypadało w połowie lat 50. XX w. (1306,7 w 1955 r.). Przyczyną tego była zarówno mała liczba miejsc na widowni poznańskich kin, jak i wzrost zainteresowania ofertą kinematograficzną wśród mieszkańców miasta. Oprócz większego wzrostu w połowie lat 80., liczba widzów przypadających na jedno miejsce systematycznie malała, osiągając najniższe wartości na początku lat 90. (147,7 w 1990 r.) oraz w czasie funkcjonowania multipleksów (142,3 w 2001 r.).

Podsumowanie

Historia poznańskiej kinematografii, rozumianej jako dystrybucja i wyświetlanie filmów, sięga końca XIX w., kiedy w mieście organizowano pierwsze pokazy tzw. żywych fotografii. Pierwsze poznańskie kino stałe pn. „Park Promenadowy” założono pod koniec 1903 r. W kolejnych latach w mieście otwierano kolejne kinematografy. Przed wybuchem pierwszej wojny światowej działało ich w Poznaniu 9, a w pierwszych miesiącach po zakończeniu wojny – 7. W powojennych latach w mieście pojawiały się ponadto liczne punkty kinematograficzne, które działały zaledwie po kilka miesięcy. Sytuacja ustabilizowała się w 1922 r. Na początku tego roku działało w Poznaniu 10 kin. W latach 1923–1925 na skutek inflacji i ogólnej recesji gospodarczej kina w Poznaniu, tak jak i w całej Polsce, znajdowały się w dramatycznej sytuacji ekonomicznej. Dobry czas dla poznańskiej branży kinematograficznej nastał wraz Powszechną Wystawą Krajową w 1929 r., kiedy w mieście zakładano kolejne kina. Lata 1930–1933 przyniosły jednak kolejny kryzys ekonomiczny. Na dłuższy czas zamknięto wówczas w Poznaniu kilka kin, a inne ograniczyły ilość seansów oraz obniżyły ceny biletów. Poprawa sytuacji ekonomicznej w Polsce przyniosła widoczne efekty we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, także w kinematografii. Na początku 1935 r. rozpoczęto prace remontowe i modernizacyjne w większości poznańskich kin. Otwierano także nowe kina. Przed drugą wojną światową w Poznaniu czynnych było 15 kin. W czasie wojny życie artystyczne w Poznaniu podporządkowano okupantowi, a do niektórych kin wstęp mieli wyłącznie Niemcy. Zniszczeniu uległy wówczas największe kina „Słońce” i „Metropolis”, a niektóre obiekty zostały tak poważnie zdewastowane, iż nigdy nie powróciły do swej pierwotnej funkcji. Pierwszy po wojnie film wyświetlono w Poznaniu 18 marca 1945 r. w świetlicy Drukarni św. Wojciecha, a oficjalne życie filmowe wznowiono 21 marca 1945 r. otwarciem kina – „Jedność” (dziś „Rialto”). W połowie 1945 r. w Poznaniu działało 5 kin stałych. Rozpoczął się proces odbudowy życia filmowego w mieście. Kres nowym pomysłom i działaniom na rzecz kultury przyniósł jednak 1949 r., kiedy instytucje kulturalne zostały włączone w „aktywny nurt współzawodnictwa pracy”. Zwiastuny ożywienia życia filmowego w powojennym Poznaniu pojawiły się ponownie w latach 1954–1955. Otwarto

wówczas kilka nowych kin świetlicowych oraz zorganizowano pierwsze festiwale filmowe. Przełomowy 1956 r. przyniósł szansę wprowadzenia zmian we wszystkich dziedzinach kultury, także w kinematografii. Przygotowywano jej reorganizację oraz nowy program inwestycyjny dotyczący budowy i modernizacji kin. W Poznaniu uruchomiono sezonowe kina letnie oraz zmodernizowano już istniejące obiekty. Ważną rolę zaczęły odgrywać także kluby filmowe i kina studyjne. Rok 1972 ogłoszono Rokiem Filmów w Wielkopolsce. W jego ramach przeprowadzono w Poznaniu kilka ogólnopolskich seminariów filmowych oraz powołano Ośrodek Kultury Filmowej. Na początku lat 80. i 90. obok tradycyjnych klubów filmowych pojawiły się kluby nowe, głównie młodzieżowe. Duży wpływ na działalność kin i publiczność kinową wywarły zmiany polityczne i gospodarcze z początku lat 90. Znaczna część widzów porzuciła seanse kinowe na rzecz kaset video, dzięki którym miała łatwy dostęp do najnowszej produkcji filmowej. Liczba poznańskich kin zmniejszyła się o ponad połowę. Jednocześnie w 1998 r. otwarto w Poznaniu pierwszy multipleks, a trzy lata później rozpoczęło działalność największe w Poznaniu kino – Kinopolis Poznań, dysponujące 18 salami. Kolejne lata przyniosły dalsze zmiany w bazie kinowej Poznania. Zamknięto mniejsze, historyczne kina, a utworzono kolejne multipleksy. W 2005 r. otwarto ponadto wielkoformatowe kino Orange IMAX, dysponujące salami 2D i 3D, a w 2009 r. pierwsze w Poznaniu kino 5D Extreme. Obok powstających multipleksów, z krótkimi przerwami, wynikającymi z konieczności przeprowadzenia remontów lub zmiany siedziby, funkcjonowały w tym czasie, działające także obecnie, kina: „Apollo”, „Malta”, „Muza” i „Rialto”.

Obecnie funkcjonują w Poznaniu kina 5D Extreme (w Galerii Green Point i Kupcu Poznańskim), „Apollo”, Cinema City Kinopolis Poznań, Cinema City Poznań Plaza, „Malta. Charlie&Monroe”, Multikino 51, Multikino Malta, Multikino Stary Browar, „Muza”, Orange IMAX Poznań Plaza, „Orbis Pictus” i „Rialto”. Latem w mieście działają także kina letnie.

Z zebranych danych statystycznych dotyczących działalności poznańskich kin w latach 1931–2010 (oprócz okresu drugiej wojny światowej), wynika, iż najwięcej kin działało w Poznaniu od połowy lat 60. do połowy lat 70. XX w. (ponad 20). Pomijając początkowy etap kształtowania się życia kinowego w Poznaniu, najmniejszą liczbą kin stolica Wielkopolski dysponowała po drugiej wojnie światowej, a także w latach 50. XX w. i na początku XXI w. (od 5 do 10 kin). Najmniejszą liczbą miejsc, oprócz początkowego etapu rozwoju życia kinowego w mieście, poznańskie kina dysponowały w latach powojennych oraz na początku lat 50. ubiegłego wieku, a także w czasie przed otwarciem pierwszego multipleksu, tj. w połowie lat 90. XX w. (od 3 tys. do 3,7 tys.). Od czasu założenia pierwszego kina

wielosalowego liczba miejsc na widowni poznańskich kin wzrosła ponad czterokrotnie, osiągając największą wartość w 2009 r. (z 3,7 tys. w 1997 r. do 16,4 tys. w 2009 r.). Najwięcej widzów odwiedziło poznańskie kina w drugiej połowie lat 50. (5,3 mln w 1957 r.), a najmniej na początku lat 90. minionego wieku (ok. 670 tys. w 1991 r. i 1992 r.). Najwięcej widzów na jedno miejsce w poznańskich kinach przypadało w połowie lat 50. XX w. (1,3 tys. w 1955 r.). Oprócz większego wzrostu w połowie lat 80., liczba widzów przypadających na jedno miejsce systematycznie malała, osiągając najniższe wartości na początku lat 90. ubiegłego wieku oraz w czasie funkcjonowania multipleksów (ok. 145).

Źródła:

- Małgorzata Hendrykowska, Marek Hendrykowski, *Film w Poznaniu 1896-1945*, Poznań 1990.
- Małgorzata Hendrykowska, *Tradycja i współczesność filmu w Poznaniu*, w: *Wielka Księga Miasta Poznania*, pod red. Krzysztofa Matusiaka, Poznań 1994, s. 533-542.
- Roczniki i biuletyny statystyczne miasta Poznania i województwa wielkopolskiego Głównego Urzędu Statystycznego.
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl).
- Strony internetowe:
 - www.apollo.poznan.pl,
 - www.cinema-city.pl,
 - www.kino5dextreme.pl/poznan,
 - www.kinomuza.pl,
 - www.kinomalta.pl,
 - www.kinorialto.poznan.pl,
 - www.multikino.pl/malta,
 - www.multikino.pl/poznan,
 - www.multikino.pl/starybrowar,
 - www.orbis-pictus.pl,
 - www.poznanplaza.pl/poznan/cinema_city,
 - www.zamek.poznan.pl.

Wybrane poznańskie kina

Nazwa kina	Adres	Data otwarcia	Data zamknięcia	Opis
5D Extreme	Galeria Green Point ul. Hetmańska 91	23.09.2009 r.	czynne	Pierwsze kino 5D Extreme otwarto w Poznaniu w 2009 r. Do tego czasu z oferty kina tego rodzaju można było korzystać jedynie w Warszawie oraz sezonowo w Międzyzdrojach. W kinie typu 5D każdy widz może poczuć się uczestnikiem wyświetlanej sceny. Oprócz odbioru wzrokowego i słuchowego prezentowany film odczuwa bowiem także innymi zmysłami – dotykiem, węchem, a fotel, na którym siedzi, porusza się, imitując ruchy widziane na ekranie. W kinie 5D używana jest polaryzacja liniowa – widz zakłada okulary z filtrami polaryzacyjnymi, a na ekranie wyświetlane są dwa obrazy. W efekcie dociera do niego taki sam obraz, jak gdyby osobiście znajdował się na planie filmowym. Tematyka filmów w poznańskim kinie 5D Extreme jest zróżnicowana – od filmów przyrodniczych i edukacyjnych do bajek.
5D Extreme	Centrum handlowo-biurowe Kupiec Poznański pl. Wiosny Ludów 2	29.04.2011 r.	czynne	5D Extreme zlokalizowane w Kupcu Poznańskim otwarto jako drugie tego rodzaju kino w Poznaniu.
Adria od 1940 r. Burg Lichtspiele od 1945 r. Jedność od 1946 r. Rialto	ul. Dąbrowskiego 38	1.01.1938 r.	czynne	Kino powstało w 1937 r. na miejscu dawnej powozowni, a jego twórcą był Józef Petrykowski. Pierwszym wyświetlonym filmem była „Barbara Radziwiłłówna”, którą zaprezentowano widzom już w grudniu 1937 r., mimo że oficjalną działalność „Adria” rozpoczęła dopiero 1 stycznia 1938 r. Podczas okupacji kino działało jako „Kammer Lichtspiele”. Po drugiej wojnie światowej – 21 marca 1945 r. – jako „Jedność” kino zainaugurowało życie kinowe w wyzwolonym Poznaniu. Odbyla się wówczas projekcja radzieckiej komedii muzycznej „Świniarka i pastuch”. Niecały rok później – 29 stycznia 1946 r. – kino zmieniło nazwę na „Rialto”. Przez kolejne 50 lat kino działało nieprzerwanie, wyświetlając nowości, filmy będące już długo na ekranie, obrazy komercyjne oraz zaliczane do kina artystycznego. Po 2000 r. kino zaczęło się profilować, zmniejszając liczbę wyświetlanych produkcji amerykańskich, a zwiększając liczbę filmów polskich i europejskich. Dzięki temu od 2004 r. "Rialto" należy do prestiżowego programu Europa Cinemas, a od 2005 r. działa w ramach Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych, propagujących rodzimą i europejską twórczość. Kino dysponuje obecnie 248 miejscami.
Amarant	ul. Słowackiego 19/21 Dom Tramwajarza	5.12.2002 r.	28.01.2010 r.	Kino otwarto w 2002 r. w powstałym w 1926 r. Domu Tramwajarza. Sala kinowa mieściła się w g ównym pomieszczeniu budynku – Sali Amarantowej. Kino należało do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. Prezentowano w nim produkcje niszowe i ambitne oraz filmy europejskie i obrazy niewyświetlane w multipleksach. Dla najmłodszych widzów wyświetlano bajki, m.in. „Bolka i Lolka”. W ofercie „Amarantu” znajdował się ponadto nastawiony na prezentację klasyki kina światowego cykl „Spotkania z arcydziełem”. Kino zakończyło działalność w styczniu 2010 r.
Apollo od 1919 r. Centralny od 1920 r. Apollo od 1940 r. Apollo-Filmtheater od 1945 r. Apollo	dawniej ul. Piekary 17 dziś ul. Ratajczaka 18	lata 20. XX w.	czynne	Budynek kina wybudowano w XIX w. Po przebudowie pełnił funkcję siedziby teatru i restauracji. Od 1898 r. organizowano w nim okazjonalne, a od 1912 r. regularne pokazy filmowe. W latach 20. obiekt został przebudowany. Funkcjonujące w nim kino „Apollo”, będące własnością Jana Łuczaka i Józefa Czepczyńskiego, dysponowało 800 miejscami. W 1930 r. zaprezentowano w nim po raz pierwszy w Poznaniu film dźwiękowy – „Upadłego Anioła”. W czasie okupacji kino funkcjonowało pod nazwą „Apollo Filmtheater” i było dostępne jedynie dla Niemców. Po wojnie kino powróciło do pierwotnej nazwy. Gruntownie odnowione, mające pełnić funkcję wielkiej sali widowiskowej przeznaczonej dla tysiąca widzów, zostało powtórnie otwarte 7 lipca 1945 r. Obecnie kino „Apollo” dysponuje dwiema salami projekcyjnymi, liczącymi wspólnie 490 miejsc. Dzisiejszy kształt zawdzięcza przeprowadzonemu już w XXI w. remontowi.
Bajka od 1930 r. Harfa od 1932 r. Muza od 1934 r. Tęcza-Łazarz	ul. Marszałka Focha 23 (29) (dziś ul. Głogowska)	11.07.1929 r.	spalone w czasie działań wojennych	„Harfa” była kinem dźwiękowym. Premierowym filmem dźwiękowym w niej wyświetlonym była „Skrzydłata flota”. Właścicielem kina był Władysław Dworkowski.
Cinema City Kinopolis Poznań	kompleks usługowo-rozrywkowy Kinopolis ul. Bolesława Krzywoustego 72	07.2001 r. jako Kinopolis Poznań	czynne	Cinema City Kinopolis Poznań rozpoczęło działalność w lipcu 2001 r. jako Kinopolis Poznań. W styczniu 2007 r. Cinema City International BV podpisało umowę, na podstawie której wynajęło 18 sal kinowych oraz przejęło majątek operacyjny poznańskiej spółki Kinopolis. Właścicielem nieruchomości pozostała belgijska firma Kinopolis Group. Cinema City Kinopolis Poznań dysponuje łącznie 6,5 tys. miejsc. Obiekt jest przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych. Dla zmotoryzowanych klientów udostępniony jest parking na 1,5 tys. samochodów.
Cinema City Poznań Plaza	Centrum Handlowe Poznań Plaza ul. Drużbickiego 2	31.05.2005 r.	czynne	Ciemna City Poznań Plaza otwarto w 2005 r. Kino dysponuje 9 nowoczesnymi, klimatyzowanymi salami, mieszczącymi jednocześnie ponad 2 tys. widzów. Architektura obiektu jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.
Grand Kinematograf od 1920 r. Corso od 1960 r. Gong	ul. Szeroka 6, potem 21 (dziś ul. Wielka)	1908 r.	początek lat 90. XX w.	Kino działało do czasu wybuchu drugiej wojny światowej. W 1960 r. otwarto w tym miejscu kino "Gong".
Kapitol od 1933 r. Oaza od 1935 r. Alkazar	pl. Świętokrzyski 2 (dziś ul. Półwiejska)	12.12.1928 r.	1936 r.	Kino otwarto w okresie poprzedzającym Powszechną Wystawę Krajową, czyli w czasie bardzo sprzyjającym rozwojowi bazy kinowej w Poznaniu.

Malta. Charlie&Marilyn od 2011 r. Malta. Charlie&Monroe	ul. Filipińska 5 od 2011 r. Rybaki 6a	1958 r.	czynne	Pierwsze projekcje filmowe w sali kina „Malta” odbywały się już przed wojną. Kontynuowano je również okazjonalnie w pierwszych latach po wyzwoleniu. Właściwa historia „Malty” rozpoczyna się jednak dopiero w 1958 r. Lokalny dystrybutor szukał wówczas w Poznaniu miejsc, które – bez konieczności kosztownych inwestycji – mogłyby po niezbędnej adaptacji funkcjonować jako sale kinowe. Jedną z wybranych lokalizacji była Śródka. Na przełomie lat 60. i 70. XX w. kino popadło w marazm. Jego sytuacja poprawiła się dzięki bliskiemu sąsiedztwu Politechniki Poznańskiej i jej domów akademickich. Dobrym czasem dla „Malty” były lata 70. i 80. Kino było siedzibą Dyskusyjnego Klubu Filmowego Studentów Politechniki Poznańskiej „Malta”. W latach 80. „Malta” została zamknięta na dwa lata. W 1987 r. sala została wyremontowana i „odwrócona” o 180 stopni – projektornia i ekran zamieniły się miejscami. W 2005 r. miały miejsce pierwsze seanse w dwu niewielkich salach – liczącej 49 miejsc Sali Marilyn oraz liczącej 30 miejsc Sali Charlie. W maju 2010 r. kino musiało opuścić swoją siedzibę, tymczasowo zawieszając funkcjonowanie. W październiku 2011 r. wznowiło działalność w nowym miejscu - przy ul. Rybaki 6a. Zmiana miejsca przyniosła zmianę nazwy – z „Charlie&Marilyn” na „Charlie&Monroe”
Metropolis	ul. Piekary 17	1927 r.	budynek kina został całkowicie zniszczony podczas walk o Poznań w 1945 r.	Założycielem i właścicielem kina był Jan Łuczak, do którego należało także kino „Apollo”. Nazwa kina pochodzi od tytułu premierowego filmu niemieckiego „Metropolis”. Kino liczyło 900 miejsc.
Miniaturka	ul.Chełmońskiego 21	kino działało już 1955 r.	początek lat 90. XX w.	W kinie prezentowano filmy, które już dawno zniknęły z afiszy dużych kin albo wcale się na nich nie pojawiły, a spektakl filmowy odbywał się niezależnie od liczby widzów.
Multikino od 2007 r. Multikino 51	ul. Królowej Jadwigi 51	07.1998 r.	czynne	Multikino 51 powstało w 1998 r. jako pierwsze polskie Multikino. Do 2007 r., czyli czasu powstania Multikina Stary Browar, nosiło nazwę Multikino. Zmiana nazwy była podyktowana koniecznością odróżnienia od siebie dwóch sąsiadujących ze sobą multipleksów. Kino posiada 8 sal projekcyjnych i 2,3 tys. miejsc. Jego repertuar kierowany jest głównie do młodych widzów. Stałymi punktami programu kina są: „Multibabykino”, maratony filmowe, Akademia Młodych, festiwal „Ale Kino!”. W budynku kina organizowane są ponadto transmisje wydarzeń sportowych i zagranicznych koncertów.
Multikino Malta	Galeria Malta ul. Abpa Antoniego Baraniaka 8	12.2009 r.	czynne	Multikino Malta zostało otwarte w 2009 r. jako trzeci multipleks firmy Multikino w Poznaniu. Jego powierzchnia zajmuje blisko 7 tys. m kw. Multikino Malta to 10 sal, liczących blisko 2 tys. miejsc, w tym 3 niewielkie sale Platinum o podwyższonym standardzie. Ceny biletów na filmy wyświetlane w strefie Platinum są wyższe niż na seanse w pozostałych salach kina. W salach Platinum można urządzać prywatne imprezy urodzinowe, imieninowe i firmowe. Wszystkie sale multipleksu są wyposażone w cyfrowe projektory, a w niektórych można obejrzeć projekcje w technice 3D.
Multikino Stary Browar	ul. Półwiejska 42	17.05.2007 r.	czynne	Multikino Stary Browar powstało w 2007 r. w nowej części Starego Browaru. Kino dysponuje 8 salami i blisko 1,4 tys. miejsc. Multikino Stary Browar było pierwszym kinem w Poznaniu posiadającym projektor cyfrowy oraz technologię Dolby 3D.
Nowe od 1940 r. Saar Lichtspiele od 1943 r. Burgtheater od 1945 r. Polonia	ul. Dąbrowskiego 5	1.09.1938 r.	1945 r.	Właścicielami kina byli Elżbieta i Paweł Frankowscy. W 1945 r. obiekt przekazano na potrzeby reaktywowanego Teatru Nowego.
Olimpia	ul. Grunwaldzka 22 dawny Dom Kultury Milicji Obywatelskiej	1957 r.	2004 r.	Budynek po kinie „Olimpia” będzie siedzibą Teatru Muzycznego w Poznaniu.
Olza	ul. Marszałka Piłsudskiego 7 dom Bratniej Pomocy studentów Uniwersytetu Poznańskiego	25.05.1939 r.	działo do wybuchu wojny	Właścicielami kina byli Stanisław Grzelak i Antoni Tyliński. Na uroczyste otwarcie kina właściciele wybrali amerykański film "Zakochana Pani", a całkowity dochód w dniu otwarcia przeznaczono na Fundusz Obrony Narodowej.
Orange IMAX Poznań Plaza	Centrum Handlowe Poznań Plaza ul. Drużbickiego 2	31.05.2005 r.	czynne	Kino Orange IMAX Poznań Plaza otwarto w 2005 r. Jest ono jednym z pięciu kin wielkoformatowych IMAX w Polsce. Kino dysponuje salami 2D i 3D, liczącymi łącznie blisko 900 miejsc.
Orbis Pictus	budynek Film-Artu ul. Bułgarska 19	12.10.2010 r.	czynne	Kino „Orbis Pictus” otwarto w październiku 2010 r. w budynku Film-Artu. Kino nie ma statusu kina studyjnego, nastawione jest natomiast na emisję filmów ambitnych z kilku i kilkunastoletnim stażem. Niektórym pokazom towarzyszą dyskusje i prelekcje. Sala kinowa liczy 50 miejsc.
Pałacowe	Centrum Kultury "Zamek" ul. Św. Marcin 80/82		działalność tymczasowo zawieszona ze względu na remont Sali Wielkiej CK "Zamek"	Repertuar studyjnego kina „Pałacowego” stanowią przede wszystkim archiwalne i współczesne dokonania kina artystycznego oraz polska i europejska klasyka. Stałymi elementami programu są dwa cykle: Kino Klasyki Filmowej i Klub Krótkiego Kina, przygotowywane wraz z Zakładem Filmu i Telewizji UAM oraz Filmoteką Narodową. W ramach Klubu Krótkiego Kina prezentowane są krótkometrażowe filmy fabularne, dokumentalne i animowane, stanowiące kanon tego gatunku, oraz najciekawsze produkcje z ostatnich lat, a w ramach Kina Klasyki Filmowej – filmy ułożone w cykle tematyczne, np. poświęcone wybitnym reżyserom, zjawiskom oraz interesującym kinematografiom. Od 1997 r. organizowany jest Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Off Cinema”, którego ideą jest promocja kina niezależnego oraz przegląd filmów zrealizowanych przez autorów działających poza systemem produkcji komercyjnej.
Pałacowy - drugi stały kinematograf w Poznaniu	pl. Wilhemowski 8, potem 6 (dziś pl. Wolności)	styczeń 1907 r.	zburzony w 1927 r., ustąpił miejsca kinu "Słońce"	Najpierw dzierżawcami, a potem właścicielami kina byli Franciszek Dymarski i Herman Mittelstaedt. Początkowo sala kinowa liczyła 200 miejsc. W 1911 r. kino przeniosło się dwie posesje dalej (pl. Wilhemowski 6) do lokalu zapewniającego 700 miejsc. W 1927 r. na miejscu zburzonego kina wybudowano kino „Słońce”.
Park Promenadowy - pierwszy stały kinematograf w Poznaniu	restauracja pn. "Park na Promenadach"; dzisiejsza ul. Noskowskiego	25.12.1903 r.	25.12.1910 r.	Założycielem pierwszego stałego kinematografu w Poznaniu był Leon Mettler, właściciel restauracji i ogródka rozrywkowego „Park na Promenadach”. W kinematografie prezentowano obrazy ze wszystkich stron świata, m.in. Japonii, Australii, Ameryki, północnej Afryki. Początkowo pokazy odbywały się trzy razy w tygodniu, a od listopada 1907 r. organizowano je codziennie. Kinematograf działał do 1910 r.

Polonia	ul. Marszałka Focha 177 (dziś ul. Głogowska)	4.10.1929 r.	1931 r.	Właścicielami kina byli Stanisław Szeliga i Wacław Sobecki. Kino zostało otwarte z myślą o 12 tys. mieszkańcach Górczyna. Sala kinowa liczyła 400 miejsc.
Renaissance	ul. Kantaka 8/9	1919 r.	zburzone w 1938 r.	Właścicielem kina był Józef Petrykowski.
Rezydencyjny - trzeci stały kinematograf w Poznaniu od 1919 r. Edison od 1932 r. Sfinks od 1940 r. Star-Filmtheater od 1943 r. Wochenschau Theater Stern od 1945 r. Warta	ul. Berlińska 20 (dziś ul. 27 Grudnia)	12.01.1907 r.	1978 r. kino zostało wyburzone wraz z przyległymi doń kamienicami	Pierwszymi właścicielami kina byli Potenberg i Marx. Kinematograf pod niemiecką nazwą "Residenz" był trzecim tego typu obiektem stałym otwartym w Poznaniu. W kwietniu 1908 r. kino przeszło w polskie ręce. W tym samym roku kinematograf "Rezydencyjny" jako pierwszy w Poznaniu wykorzystał dźwięk.
Słońce od 1940 r. Deli (Deutsches Lichtspiele)	pl. Wilhemowski 6 (dziś pl. Wolności)	20.12.1927 r.	zniszczone podczas walk o Poznań w 1945 r.	„Słońce” powstało w miejscu wyburzonego kina „Pałacowego”. Jego założycielem był Stefan Kałamajski, który konkurował ze swoim szwagrem Janem Łuczakiem, właścicielem kin „Apollo” i „Metropolis”. Kino miało 2,5 tys. m kw powierzchni, liczyło 1,6 tys. miejsc. Poziom repertuaru był wysoki, warunki projekcji luksusowe, a seansom towarzyszyła siedemnastoosobowa orkiestra. W czasie wojny kino było dostępne tylko dla Niemców. Budynek kina został całkowicie zniszczony podczas walk o Poznań w 1945 r.
Stylowe od 1932 r. Uśmiech od 1933 r. Oświatowe TCL od 1945 r. Bałtyk	ul. Marszałka Focha 4 (dziś ul. Głogowska)	1929 r.	19.07.2002 r.	Kino otwarto z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej. Jego właścicielem był Władysław Mańczak, a dyrektorem artystycznym – Czesław Dembiński. W 1930 r. w kinie zainstalowano aparaturę dźwiękową. W 1932 r. kino zmieniło nazwę na „Uśmiech”, a w 1933 r. na „Oświatowe”. W czasie wojny kino było nieczynne, a po jej zakończeniu, w 1945 r., w jego miejscu otwarto nowe, któremu nadano nazwę „Bałtyk”. Liczące tysiąc miejsc kino zostało zburzone w 2002 r., a w jego miejscu pobudowano hotel „Sheraton”.
Szeherezada od 1925 r. Rozmaitości od 1926 r. Muza od 1927 r. Casino od 1932 r. Roxy od 1935 r. Gwiazda	Al. Marcinkowskiego 28	1922 r.	2003 r.	Kino liczyło 180 miejsc.
Theater Apollo od 1910 r. Colosseum od 1934 r. Europa od 1935 r. Świt od 1940 r. Zentral Lichtspiele od 1945 r. Wolność od lat 50. Muza	ul. Św. Marcin 30	1908 r.	czynne	„Muza” jest najstarszym kinem w Polsce. Kino otwarto w 1908 r. pod nazwą „Theater Apollo". W 1910 r. przybrało ono nazwę „Colosseum", w 1934 r. – „Europa", w 1935 r. – „Świt", w 1940 r. – „Zentral Lichtspiele", a w 1945 r. – „Wolność". Od lat 50. kino funkcjonuje pod obecną nazwą. Od 2008 r. „Muza” prowadzona jest przez Estradę Poznańską. W 2010 r. kino przeszło gruntowny remont. Ofertę programową „Muza” kieruje do widzów starszych, którym zapewnia możliwość obejrzenia zróżnicowanego i ambitnego repertuaru, oraz do osób młodszych, którzy mogą uczestniczyć w ofercie edukacyjnej Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej. Kino należy do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych oraz do programu Europa Cinemas, którego celem jest zwiększenie ilości filmów europejskich w repertuarach kin. „Muza” jest organizatorem licznych przeglądów filmowych i festiwali.
Tonbild od 1919 r. Odeon od 1933 r. Moje od 1935 r. Gong od. 1936 r. Gloria	ul. Berlińska 14 (dziś ul. 27 Grudnia)	1908 r	działało do wybuchu wojny	Początkowo kino działało w ma ym lokalu przy ul. Wrocławskiej. Po przeniesieniu na ul. Berlińską 14 stało się własnością spółki kupieckiej: Louisa Gutmanna, Salomona Sommerfelda, Josafa Bythinera i Moritza Grünschilda. Zdecydowali się oni na budowę osobnego budynku kina usytuowanego na zapleczu posesji kamienicy przy ul. Berlińskiej 14. Wybudowany obiekt był solidny i murowany, a jego sufit miał kształt kopuły ozdobionej malowidłem imitującym sklepienie niebieskie. Pokazy w nowo otwartym kinematografie „Tonbild” rozpoczęły się w grudniu 1909 r.
Unia od 1928 r. Aurora od 1933 r. Promień	ul. Św. Marcin 13	1909 r.		Właścicielem kina był Jan Jankowski. Kino liczyło 110 miejsc.
Urania od 1931 r. Orzeł	ul. Św. Marcin 18	1909 r.	kwiecień 1935 r.	Kino liczyło 170 miejsc.
Wilsona od 1940 r. Park Lichtspiele	ul. Małeckiego 11	6.07.1929 r.	1944 r.	

Źródło: Małgorzata Hendrykowska, Marek Hendrykowski, *Film w Poznaniu 1896-1945*, Poznań 1990; Małgorzata Henrykowska, *Tradycja i wspó czesność filmu w Poznaniu*, w: *Wielka Księga Miasta Poznania*, pod red. Krzysztofa Matusiaka, Poznań 1994, s. 533-542; strony internetowe kin: www.apollo.poznan.pl, www.cinema-city.pl, www.kino5dextreme.pl/poznan, www.kinomuza.pl, www.kinomalta.pl, www.kinorialto.poznan.pl, www.multikino.pl/malta, www.multikino.pl/poznan, www.multikino.pl/starybrowar, www.orbis-pictus.pl, www.poznanplaza.pl/poznan/cinema_city, www.zamek.poznan.pl.

Wybrane poznańskie kina

Nazwa kina	Adres	Data otwarcia	Data zamknięcia	Opis
5D Extreme	Galeria Green Point ul. Hetmańska 91	23.09.2009 r.	czynne	Pierwsze kino 5D Extreme otwarto w Poznaniu w 2009 r. Do tego czasu z oferty kina tego rodzaju można było korzystać jedynie w Warszawie oraz sezonowo w Międzyzdrojach. W kinie typu 5D każdy widz może poczuć się uczestnikiem wyświetlanej sceny. Oprócz odbioru wzrokowego i słuchowego prezentowany film odczuwa bowiem także innymi zmysłami – dotykiem, węchem, a fotel, na którym siedzi, porusza się, imitując ruchy widziane na ekranie. W kinie 5D używana jest polaryzacja liniowa – widz zakłada okulary z filtrami polaryzacyjnymi, a na ekranie wyświetlane są dwa obrazy. W efekcie dociera do niego taki sam obraz, jak gdyby osobiście znajdował się na planie filmowym. Tematyka filmów w poznańskim kinie 5D Extreme jest zróżnicowana – od filmów przyrodniczych i edukacyjnych do bajek.
5D Extreme	Centrum handlowo-biurowe Kupiec Poznański pl. Wiosny Ludów 2	29.04.2011 r.	czynne	5D Extreme zlokalizowane w Kupcu Poznańskim otwarto jako drugie tego rodzaju kino w Poznaniu.
Adria > RIALTO od 1940 r. Burg Lichtspiele od 1945 r. Jedność od 1946 r. Rialto	ul. Dąbrowskiego 38	1.01.1938 r.	czynne	Kino powstało w 1937 r. na miejscu dawnej powozowni, a jego twórcą był Józef Petrykowski. Pierwszym wyświetlonym filmem była „Barbara Radziwiłłówna”, którą zaprezentowano widzom już w grudniu 1937 r., mimo że oficjalną działalność „Adria” rozpoczęła dopiero 1 stycznia 1938 r. Podczas okupacji kino działało jako „Kammer Lichtspiele”. Po drugiej wojnie światowej – 21 marca 1945 r. – jako „Jedność” kino zainaugurowało życie kinowe w wyzwolonym Poznaniu. Odbyla się wówczas projekcja radzieckiej komedii muzycznej „Świniarka i pastuch”. Niecały rok później – 29 stycznia 1946 r. – kino zmieniło nazwę na „Rialto”. Przez kolejne 50 lat kino działało nieprzerwanie, wyświetlając nowości, filmy będące już długo na ekranie, obrazy komercyjne oraz zaliczane do kina artystycznego. Po 2000 r. kino zaczęło się profilować, zmniejszając liczbę wyświetlanych produkcji amerykańskich, a zwiększając liczbę filmów polskich i europejskich. Dzięki temu od 2004 r. "Rialto" należy do prestiżowego programu Europa Cinemas, a od 2005 r. działa w ramach Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych, propagujących rodzimą i europejską twórczość. Kino dysponuje obecnie 248 miejscami.
Amarant	Dom Tramwajarza ul. Słowackiego 19/21	5.12.2002 r.	28.01.2010 r.	Kino otwarto w 2002 r. w Domu Tramwajarza z 1926 r. Sala kinowa mieściła się w g ównym pomieszczeniu budynku – Sali Amarantowej. Kino należało do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. Prezentowano w nim produkcje niszowe i ambitne oraz filmy europejskie i obrazy niewyświetlane w multiplexach. Dla najmłodszych widzów wyświetlano bajki, m.in. „Bolka i Lolka”. W ofercie „Amarantu” znajdował się ponadto nastawiony na prezentację klasyki kina światowego cykl „Spotkania z arcydziełem”. Kino zakończyło działalność w styczniu 2010 r.
Apollo od 1919 r. Centralny od 1920 r. Apollo od 1940 r. Apollo-Filmtheater od 1945 r. Apollo	dawniej ul. Piekary 17 dziś ul. Ratajczaka 18	lata 20. XX w.	czynne	Budynek kina wybudowano w XIX w. Po przebudowie pełnił funkcję siedziby teatru i restauracji. Od 1898 r. organizowano w nim okazjonalne, a od 1912 r. regularne pokazy filmowe. W latach 20. obiekt został przebudowany. Funkcjonujące w nim kino „Apollo”, będące własnością Jana Łuczaka i Józefa Czepczyńskiego, dysponowało 800 miejscami. W 1930 r. zaprezentowano w nim po raz pierwszy w Poznaniu film dźwiękowy – „Upadłego Anioła”. W czasie okupacji kino funkcjonowało pod nazwą „Apollo Filmtheater” i było dostępne jedynie dla Niemców. Po wojnie kino powróciło do pierwotnej nazwy. Gruntownie odnowione, mające pełnić funkcję wielkiej sali widowiskowej przeznaczonej dla tysiąca widzów, zostało powtórnie otwarte 7 lipca 1945 r. Obecnie kino „Apollo” dysponuje dwiema salami projekcyjnymi, liczącymi wspólnie 490 miejsc. Dzisiejszy kształt zawdzięcza przeprowadzonemu już w XXI wieku remontowi.
Bajka od 1930 r. Harfa od 1932 r. Muza od 1934 r. Tęcza-Łazarz	ul. Marszałka Focha 23 (29) (dziś ul. Głogowska)	11.07.1929 r.	spalone w czasie działań wojennych	„Harfa” była kinem dźwiękowym. Premierowym filmem dźwiękowym w niej wyświetlonym była „Skrzydłata flota”. Właścicielem kina był Władysław Dworkowski.
Cinema City Kinopolis Poznań	kompleks usługowo-rozrywkowy Kinopolis ul. Bolesława Krzywoustego 72	07.2001 r. jako Kinopolis Poznań	czynne	Cinema City Kinopolis Poznań rozpoczęło działalność w lipcu 2001 r. jako Kinopolis Poznań. W styczniu 2007 r. Cinema City International BV podpisało umowę, na podstawie której wynajęło 18 sal kinowych oraz przejęło majątek operacyjny poznańskiej spółki Kinopolis. Właścicielem nieruchomości pozostała belgijska firma Kinopolis Group. Cinema City Kinopolis Poznań dysponuje łącznie 6,5 tys. miejsc. Obiekt jest przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych. Dla zmotoryzowanych klientów udostępniony jest parking na 1,5 tys. samochodów.
Cinema City Poznań Plaza	Centrum Handlowe Poznań Plaza ul. Drużbickiego 2	31.05.2005 r.	czynne	Ciemna City Poznań Plaza otwarto w 2005 r. Kino dysponuje 9 nowoczesnymi, klimatyzowanymi salami, mieszczącymi jednocześnie ponad 2 tys. widzów. Architektura obiektu jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.
Grand Kinematograf od 1920 r. Corso od 1960 r. Gong	ul. Szeroka 6, potem 21 (dziś ul. Wielka)	1908 r.	początek lat 90. XX w.	Kino działało do czasu wybuchu drugiej wojny światowej. W 1960 r. otwarto w tym miejscu kino "Gong".
Kapitol od 1933 r. Oaza od 1935 r. Alkazar	pl. Świętokrzyski 2 (dziś ul. Półwiejska)	12.12.1928 r.	1936 r.	Kino otwarto w okresie poprzedzającym Powszechną Wystawę Krajową, czyli w czasie bardzo sprzyjającym rozwojowi bazy kinowej w Poznaniu.
Malta. Charlie&Marilyn od 2011 r. Malta. Charlie&Monroe	ul. Filipińska 5 od 2011 r. Rybaki 6a	1958 r.	czynne	Pierwsze projekcje w sali "Małty" odbywały się już przed wojną. Kontynuowano je także w pierwszych latach po wyzwoleniu. Właściwa historia kina rozpoczęła się jednak dopiero w 1958 r. Lokalny dystrybutor szukał wówczas w Poznaniu miejsc, które mogłyby funkcjonować jako sale kinowe. Jedną z wybranych lokalizacji była Śróдка. Na przełomie lat 60. i 70. XX w. kino popadło w marazm. Jego sytuacja poprawiła się dzięki sąsiedztwu Politechniki Poznańskiej - kino stało się siedzibą Dyskusyjnego Klubu Filmowego Studentów Politechniki Poznańskiej „Malta”. W latach 80. kino zostało zamknięte na dwa lata. W 1987 r. jego sala została wyremontowana. W 2005 r. miały miejsce pierwsze seanse w niewielkich salach Marilyn oraz Charlie. W maju 2010 r. kino opuściło swoją siedzibę, tymczasowo zawieszając funkcjonowanie. W październiku 2011 r. wznowiło działalność w nowym miejscu - przy ul. Rybaki 6a. Zmiana miejsca przyniosła zmianę nazwy – z "Charlie&Marilyn" na "Charlie&Monroe”. Podobny pozostał natomiast wystrój kina – sale noszą imiona ikon kina – Charlie (30 miejsc) i Marilyn (48 miejsc), gości wita figura Chaplina, a na ścianach widnieją fotosty i plakaty gwiazd światowego filmu.

Metropolis	ul. Piekary 17	1927 r.	budynek kina został całkowicie zniszczony podczas walk o Poznań w 1945 r.	Założycielem i właścicielem kina był Jan Łuczak, do którego należało także kino „Apollo”. Nazwa kina pochodzi od tytułu premierowego filmu - niemieckiego „Metropolis”. Kino liczyło 900 miejsc.
Miniaturka	ul.Chełmońskiego 21	kino działało już 1955 r.	początek lat 90. XX w.	W kinie prezentowano filmy, które już dawno zniknęły z afiszy dużych kin albo wcale się na nich nie pojawiły, a spektakl filmowy odbywał się niezależnie od liczby widzów.
Multikino > MULTIKINO 51 od 2007 r. Multikino 51	ul. Królowej Jadwigi 51	07.1998 r.	czynne	Multikino 51 powstało w 1998 r. jako pierwsze polskie Multikino. Do 2007 r., czyli czasu powstania Multikina Stary Browar, nosiło nazwę Multikino. Zmiana nazwy była podyktowana koniecznością odróżnienia od siebie dwóch sąsiadujących ze sobą multipleksów. Kino posiada 8 sal projekcyjnych i 2,3 tys. miejsc. Jego repertuar kierowany jest głównie do młodych widzów. Stałymi punktami programu kina są: „Multibabykino”, maratony filmowe, Akademia Młodych, festiwal „Ale Kino!”. W budynku kina organizowane są ponadto transmisje wydarzeń sportowych i zagranicznych koncertów.
Multikino Malta	Galeria Malta ul. Abpa Antoniego Baraniaka 8	12.2009 r.	czynne	Multikino Malta zostało otwarte w 2009 r. jako trzeci multipleks firmy Multikino w Poznaniu. Jego powierzchnia zajmuje blisko 7 tys. m kw. Multikino Malta to 10 sal, liczących blisko 2 tys. miejsc, w tym 3 niewielkie sale Platinum o podwyższonym standardzie. Ceny biletów na filmy wyświetlane w strefie Platinum są wyższe niż na seanse w pozostałych salach kina. W salach Platinum można urządzać prywatne imprezy urodzinowe, imieninowe i firmowe. Wszystkie sale multipleksu są wyposażone w cyfrowe projektory, a w niektórych można obejrzeć projekcje w technice 3D.
Multikino Stary Browar	ul. Półwiejska 42	17.05.2007 r.	czynne	Multikino Stary Browar powstało w 2007 r. w nowej części Starego Browaru. Kino dysponuje 8 salami i blisko 1,4 tys. miejsc. Multikino Stary Browar było pierwszym kinem w Poznaniu posiadającym projektor cyfrowy oraz technologię Dolby 3D.
Nowe od 1940 r. Saar Lichtspiele od 1943 r. Burgtheater od 1945 r. Polonia	ul. Dąbrowskiego 5	1.09.1938 r.	1945 r.	Właścicielami kina byli Elżbieta i Paweł Frankowscy. W 1945 r. obiekt przekazano na potrzeby reaktywowanego Teatru Nowego.
Olimpia	ul. Grunwaldzka 22	1957 r.	2004 r.	Budynek po kinie „Olimpia” będzie siedzibą Teatru Muzycznego w Poznaniu.
Olza	ul. Marszałka Piłsudskiego 7	25.05.1939 r.	działo do wybuchu wojny	Właścicielami kina byli Stanisław Grzelak i Antoni Tyliński. Na uroczyste otwarcie kina właściciele wybrali amerykański film "Zakochana Pani", a całkowity dochód w dniu otwarcia przeznaczono na Fundusz Obrony Narodowej.
Orange IMAX Poznań Plaza	Centrum Handlowe Poznań Plaza ul. Drużbickiego 2	31.05.2005 r.	czynne	Kino Orange IMAX Poznań Plaza otwarto w 2005 r. Jest ono jednym z pięciu kin wielkoformatowych IMAX w Polsce. Kino dysponuje salami 2D i 3D, liczącymi łącznie blisko 900 miejsc.
Orbis Pictus	budynek Film-Artu ul. Bułgarska 19	12.10.2010 r.	czynne	Kino „Orbis Pictus” otwarto w październiku 2010 r. w budynku Film-Artu. Kino nie ma statusu kina studyjnego, nastawione jest natomiast na emisję filmów ambitnych z kilku i kilkunastoletnim stażem. Niektórym pokazom towarzyszą dyskusje i prelekcje. Sala kinowa liczy 50 miejsc.
Pałacowe	Centrum Kultury "Zamek" ul. Św. Marcin 80/82		działalność tymczasowo zawieszona ze względu na remont Sali Wielkiej CK "Zamek"	Repertuar studyjnego kina „Pałacowego” stanowią przede wszystkim archiwalne i współczesne dokonania kina artystycznego oraz polska i europejska klasyka. Stałymi elementami programu są dwa cykle: Kino Klasyki Filmowej i Klub Krótkiego Kina, przygotowywane wraz z Zakładem Filmu i Telewizji UAM oraz Filmoteką Narodową. W ramach Klubu Krótkiego Kina prezentowane są krótkometrażowe filmy fabularne, dokumentalne i animowane, stanowiące kanon tego gatunku, oraz najciekawsze produkcje z ostatnich lat, a w ramach Kina Klasyki Filmowej – filmy ułożone w cykle tematyczne, np. poświęcone wybitnym reżyserom, zjawiskom oraz interesującym kinematografiom. Od 1997 r. organizowany jest Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Off Cinema”, którego idea jest promocja kina niezależnego oraz przegląd filmów zrealizowanych przez autorów działających poza systemem produkcji komercyjnej.
Pałacowy - drugi stały kinematograf w Poznaniu	pl. Wilhemowski 8, potem 6 (dziś pl. Wolności)	styczeń 1907 r.	zburzony w 1927 r., ustąpił miejsca kinu "Słońce"	Najpierw dzierżawcami, a potem właścicielami kina byli Franciszek Dymarski i Herman Mittelstaedt. Początkowo sala kinowa liczyła 200 miejsc. W 1911 r. kino przeniosło się dwie posesje dalej (pl. Wilhemowski 6) do lokalu zapewniającego 700 miejsc. W 1927 r. na miejscu zburzonego kina wybudowano kino „Słońce”.
Park Promenadowy - pierwszy stały kinematograf w Poznaniu	restauracja pn. "Park na Promenadach"; dzisiejsza ul. Noskowskiego	25.12.1903 r.	25.12.1910 r.	Założycielem pierwszego stałego kinematografu w Poznaniu był Leon Mettler, właściciel restauracji i ogródka rozrywkowego „Park na Promenadach”. W kinematografie prezentowano obrazy ze wszystkich stron świata, m.in. Japonii, Australii, Ameryki, północnej Afryki. Początkowo pokazy odbywały się trzy razy w tygodniu, a od listopada 1907 r. codziennie. Kinematograf działał do 1910 r.
Polonia	ul. Marszałka Focha 177 (dziś ul. Głogowska)	4.10.1929 r.	1931 r.	Właścicielami kina byli Stanisław Szeliga i Wacław Sobiecki. Kino zostało otwarte z myślą o 12 tys. mieszkańców Górczyna. Sala kinowa liczyła 400 miejsc.
Renaissance	ul. Kantaka 8/9	1919 r.	zburzone w 1938 r.	Właścicielem kina był Józef Petrykowski.
Rezydencyjny - trzeci stały kinematograf w Poznaniu od 1919 r. Edison od 1932 r. Sfinks od 1940 r. Star-Filmtheater od 1943 r. Wochenschau Theater Stern od 1945 r. Warta	ul. Berlińska 20 (dziś ul. 27 Grudnia)	12.01.1907 r.	1978 r. kino zostało wyburzone wraz z przyległymi doń kamienicami	Pierwszymi właścicielami kina byli Potenberg i Marx. Kinematograf pod niemiecką nazwą "Residenz" był trzecim tego typu obiektem stałym otwartym w Poznaniu. W kwietniu 1908 r. kino przeszło w polskie ręce. W tym samym roku kinematograf "Rezydencyjny" jako pierwszy w Poznaniu wykorzystał dźwięk.

Słońce od 1940 r. Deli (Deutsches Lichtspiele)	pl. Wilhemowski 6 (dziś pl. Wolności)	20.12.1927 r.	zniszczone podczas walk o Poznań w 1945 r.	„Słońce” powstało w miejscu wyburzonego kina „Pałacowego”. Jego założycielem był Stefan Kałamajski, który konkurował ze swoim szwagrem Janem Łuczakiem, właścicielem kin „Apollo” i „Metropolis”. Kino miało 2,5 tys. m kw powierzchni, liczyło 1,6 tys. miejsc. Poziom repertuaru był wysoki, warunki projekcji luksusowe, a seansom towarzyszyła siedemnastoosobowa orkiestra. W czasie wojny kino było dostępne tylko dla Niemców. Budynek kina został całkowicie zniszczony podczas walk o Poznań w 1945 r.
Stylowe od 1932 r. Uśmiech od 1933 r. Oświatowe TCL od 1945 r. Bałtyk	ul. Marszałka Focha 4 (dziś ul. Głogowska)	1929 r.	19.07.2002 r.	Kino otwarto z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej. Jego właścicielem był Władysław Mańczak, a dyrektorem artystycznym – Czesław Dembiński. W 1930 r. w kinie zainstalowano aparaturę dźwiękową. W 1932 r. kino zmieniło nazwę na „Uśmiech”, a w 1933 r. na „Oświatowe”. W czasie wojny kino było nieczynne, a po jej zakończeniu, w 1945 r., w jego miejscu otwarto nowe, któremu nadano nazwę „Bałtyk”. Liczące tysiąc miejsc kino zostało zburzone w 2002 r., a w jego miejscu pobudowano hotel „Sheraton”.
Szeherezada od 1925 r. Rozmaitości od 1926 r. Muza od 1927 r. Casino od 1932 r. Roxy od 1935 r. Gwiazda	Al. Marcinkowskiego 28	1922 r.	2003 r.	Kino liczyło 180 miejsc.
Theater Apollo > MUZA od 1910 r. Colosseum od 1934 r. Europa od 1935 r. Świt od 1940 r. Zentral Lichtspiele od 1945 r. Wolność od lat 50. Muza	ul. Św. Marcin 30	1908 r.	czynne	„Muza” jest najstarszym kinem w Polsce. Kino otwarto w 1908 r. pod nazwą „Theater Apollo”. W 1910 r. przybrało ono nazwę „Colosseum”, w 1934 r. – „Europa”, w 1935 r. – „Świt”, w 1940 r. – „Zentral Lichtspiele”, a w 1945 r. – „Wolność”. Od lat 50. kino funkcjonuje pod obecną nazwą. Od 2008 r. „Muza” prowadzona jest przez Estradę Poznańską. W 2010 r. kino przeszło gruntowny remont. Ofertę programową „Muza” kieruje do widzów starszych, którym zapewnia możliwość obejrzenia zróżnicowanego i ambitnego repertuaru, oraz do osób młodszych, którzy mogą uczestniczyć w ofercie edukacyjnej Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej. Kino należy do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych oraz do programu Europa Cinemas, którego celem jest zwiększenie ilości filmów europejskich w repertuariach kin. „Muza” jest organizatorem licznych przeglądów filmowych i festiwali.
Tonbild od 1919 r. Odeon od 1933 r. Moje od 1935 r. Gong od. 1936 r. Gloria	ul. Berlińska 14 (dziś ul. 27 Grudnia)	1908 r	działało do wybuchu wojny	Początkowo kino działało w ma ym lokalu przy ul. Wrocławskiej. Po przeniesieniu na ul. Berlińską 14 stało się własnością spółki kupieckiej: Louisa Guttmanna, Salomona Sommerfelda, Josafa Bythinera i Moritza Grünschilda. Zdecydowali się oni na budowę osobnego budynku kina usytuowanego na zapleczu posesji kamienicy przy ul. Berlińskiej 14. Wybudowany obiekt był solidny i murowany, a jego sufit miał kształt kopuły ozdobionej malowidłem imitującym sklepienie niebieskie. Pokazy w nowo otwartym kinematografie „Tonbild” rozpoczęły się w grudniu 1909 r.
Unia od 1928 r. Aurora od 1933 r. Promień	ul. Św. Marcin 13	1909 r.		Właścicielem kina był Jan Jankowski. Kino liczyło 110 miejsc.
Urania od 1931 r. Orzeł	ul. Św. Marcin 18	1909 r.	kwiecień 1935 r.	Kino liczyło 170 miejsc.
Wilsona od 1940 r. Park Lichtspiele	ul. Małeckiego 11	6.07.1929 r.	1944 r.	

Źródło: Małgorzata Hendrykowska, Marek Hendrykowski, *Film w Poznaniu 1896-1945*, Poznań 1990; Małgorzata Hendrykowska, *Tradycja i wspó czesność filmu w Poznaniu*, w: *Wielka Księga Miasta Poznania*, pod red. Krzysztofa Matusiaka, Poznań 1994, s. 533-542; strony internetowe kin: www.apollo.poznan.pl, www.cinema-city.pl, www.kino5dextreme.pl/poznan, www.kinomuza.pl, www.kinomalta.pl, www.kinorialto.poznan.pl, www.multikino.pl/malta, www.multikino.pl/poznan, www.multikino.pl/starybrowar, www.orbis-pictus.pl, www.poznanplaza.pl/poznan/cinema_city, www.zamek.poznan.pl.

Kina stałe w Poznaniu

Wyszczególnienie	Liczba kin stałych
1903	1
1907	3
1909	9
1914	9
1919	7
1922	10
1925	10
1929	16
1931	16
1935	14
1937	14
1947	5
1948	5
1949	6
1951	8
1952	8
1953	8
1954	8
1955	7
1956	9
1957	16
1958	17
1959	18
1960	17
1965	25
1966	23
1967	25
1968	23
1969	22
1970	22
1971	22
1972	22
1973	22
1974	23
1975	20
1976	18
1977	18
1978	17
1979	18
1980	17
1981	17
1982	15
1983	15
1984	16
1985	16
1986	16
1987	17
1988	18
1989	18
1990	18
1991	11
1992	10
1993	10
1994	11
1995	11
1996	11
1997	11
1998	12
1999	12
2000	10
2001	11
2002	9
2003	8
2004	8
2005	9
2006	8
2007	12
2008	12
2009	11
2010	8

Źródło: M. i M. Hendrykowsky, *Film w Poznaniu 1896-1945*, Poznań 1990; GUS

Wyszczególnienie	Kina sta e	Miejsca na widowni	Widzowie w kinach w tys.	Widzowie w kinach na 1 miejsce
1931	16	7570	2096,2	276,9
1935	14	7015	2433,7	346,9
1937	14	7015	2766,2	394,3
1947	5	2956	2155,2	729,1
1948	5	2995	2580,9	861,7
1949	6	3311	3062,9	925,1
1951	8	3310	2738,3	827,3
1952	8	3310	3119,6	1002,9
1953	8	3310	3079,2	930,3
1954	8	3310	3213,5	970,8
1955	7	2970	3880,9	1306,7
1956	9	4970	4368,6	879
1957	16	7721	5344,1	692,2
1958	17	7489	4910,9	655,7
1959	18	8312	4681,1	563,2
1960	17	6282	3988	634,8
1965	25	8392	3997	476,3
1966	23	7655	3847	502,5
1967	25	8755	3736	426,7
1968	23	8011	3661	457
1969	22	7686	3564	463,7
1970	22	7621	3253	426,8
1971	22	7216	3131	433,9
1972	22	7212	3037	421,1
1973	22	7044	3198	454
1974	23	7147	3025	423,3
1975	20	6519	3340	512,3
1976	18	6080	3101	510
1977	18	6056	3068	506,6
1978	17	5916	2287	386,6
1979	18	6050	2112	349,1
1980	17	5360	2115	394,6
1981	17	5328	2189	410,8
1982	15	4693	1940	413,4
1983	15	4693	2208	470,5
1984	16	5006	3038,1	606,9
1985	16	5118	2393	467,6
1986	16	5118	2085	407,4
1987	17	5266	2150,9	408,5
1988	18	5266	2069,8	393
1989	18	5266	1748,8	332,1
1990	18	5266	777,7	147,7
1991	11	4063	696,3	171,4
1992	10	3896	674,9	173,2
1993	10	4077	1008,7	247,4
1994	11	3762	854,6	227,2
1995	11	3745	1011,6	270,1
1996	11	3735	966,1	258,7
1997	11	3678	1005,3	273,3
1998	12	5820	1208,9	207,7
1999	12	5794	1832	316,2
2000	10	5507	1394,2	253,2
2001	11	12845	1828,3	142,3
2002	9	11767	2092,6	177,8
2003	8	11428	2058,9	180,2
2004	8	11482	2568,8	223,7
2005	9	13479	2029,3	150,6
2006	8	12811	2554,5	199,4
2007	12	15382	2478,9	161,2
2008	12	15186	2604,7	171,5
2009	11	16436	2550,1	155,2
2010	8	16109	2437,3	151,3

Źródło: GUS